

Underlag för riskanalys och revisionsplanering

Bilaga 1

Uppsala kommun

Lena Salomon
Henrik Fagerlind
Kim Ivarsson
Emma Ekstén

December år 2021

Innehåll

1.	Bakgrund och utgångspunkter	03
2.	Omvärldsfaktorer	07
3	Riskområden inom verksamheterna	11
4.	Finansiell revision	26
5.	Lekmannarevision	32
6.	Den fortsatta planeringen	36
7.	Kommunrevisionens budget år 2022	40

1

Bakgrund och
utgångspunkter

Den förtroendevalda revisornas uppdrag

Den förtroendevalda revisornas uppdrag regleras i **kommunallagens 12 kap.** I uppdraget ingår att:

- Årligen **granska** all verksamhet som bedrivs inom nämndernas ansvarsområden i den utsträckning som följer av *God revisionssed*.
- **Pröva** om verksamheten sköts på ett *ändamålsenligt* och från *ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt*, om *räkenskaperna är rättvisande* samt om *nämndernas och styrelsens interna kontroll är tillräcklig*.
- Revisorernas uppdrag i **kommunala bolag och stiftelser** är i stort sett detsamma men den främsta skillnaden är att en lekmannarevisor inte granskar räkenskaperna. Det uppdraget har yrkesrevisorn. Uppdraget att granska bolagets interna kontroll har såväl lekmannarevisorerna som yrkesrevisorn (med yrkesrevisor åsyftas i detta fall den revisor som arbetar med den finansiella revision).

Ändamålsenligt och ekonomiskt tillfredsställande

Innebär att:

- verksamhetens resultat lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt gällande lagstiftning och andra föreskrifter som gäller för verksamheten,
- verksamheten klarar att genomföra sitt uppdrag med tillgängliga resurser,
- styrelsen och nämnden har en styrning och uppföljning mot mål och beslut,
- verksamheten bedrivs med god ekonomisk hushållning utifrån fullmäktiges beslut.

Revisionens granskning fokuserar på de uppdrag som fullmäktige överlämnat till styrelsen eller nämnden och de mål som ställts upp av fullmäktige.

Rättvisande räkenskaper

Innebär att:

- redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ekonomisk ställning,
- delårsrapport och årsredovisning är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Räkenskaperna ska upprättas i enlighet med lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och god redovisningssed i kommunal verksamhet.

Rådet för kommunal redovisning (RKR)¹⁰ är normbildande för god redovisningssed. Rådet lämnar rekommendationer som ska följas av kommunerna

Intern kontroll

Att den interna kontrollen är tillräcklig innebär att det finns systematiskt ordnade kontroller i organisation, system, processer och rutiner, som på en rimlig nivå säkerställer att

- verksamheten lever upp till målen och är kostnadseffektiv,
- informationen om verksamheten och om den finansiella rapporteringen är ändamålsenlig, tillförlitlig och tillräcklig,
- de regler och riktlinjer som finns för verksamheten följs.

Det är styrelse och nämnder som har ansvar för den interna kontrollen inom sina verksamheter. Styrelsen har därtill ofta ett övergripande ansvar för kommunens system och rutiner för den interna kontrollen.

Syftet med riskanalysen

Riskanalysen syftar till att utifrån en helhetssyn identifiera och analysera de största riskerna i verksamhet, funktioner och processer. Analysen utgår från kommunens eller det kommunala företags verksamhet, förutsättningar och struktur.

Riskanalysen minskar revisionsrisken, dvs. att inte granska det som är mest väsentligt. Med risker avses händelser och företeelser som hotar eller hindrar att uppdrag kan genomföras och att mål för verksamheten nås samt att det sker på avsett och säkert sätt.

Efter analysen gör revisorer och lekmannarevisorer prioriteringar och formulerar granskningsområden i en revisionsplan/ granskningsplan.

En gemensam riskanalys för kommunen och de kommunala företagen stärker den samordnade revisionens förutsättningar att granska med helhetssyn.

Källa: God revisionsred i kommunal verksamhet 2019

Ansvarsfördelning bevakning av nämnder och bolag

Nämnder		Kommunala bolag	
Kommunstyrelsen	Per Davidsson, Lars-Olof Lindell	Uppsala Stadshus AB	Per Davidsson, Lars-Olof Lindell
Arbetsmarknadsnämnden	Berit Danielsson, Marie-Louise Lundberg	Uppsala kommun	
Gatu- och samhällsmiljönämnden	Ove Heimfors, Lise-Lotte Argulander	Utvecklingsfastigheter AB* (*tidigare IHUS)	Karolina Larfors, Berit Danielsson
Idrotts- och fritidsnämnden	Karolina Larfors, Lise-Lotte Argulander	Destination Uppsala AB	Lars-Olof Lindell, Marie-Louise Lundberg
Kulturnämnden	Per Davidsson, Kjell Dahlström	Uppsala Bostadsförmedling AB	Ove Heimfors, Berit Danielsson
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	Tommy Larsson, Marie-Louise Lundberg	Uppsala kommun	
Omsorgsnämnden	Ove Heimfors, Magnus Andersson	Skolfastigheter AB	Hans Edlund, Tommy Larsson
Plan- och byggnadsnämnden	Hans Edlund, Tommy Larsson	Uppsala kommun Fastighets AB	Lise-Lotte Argulander, Tommy Larsson
Räddningsnämnden	Hans Edlund, Lars-Olof Lindell	Uppsala Konsert & Kongress AB	Magnus Andersson, Per Davidsson
Socialnämnden	Karolina Larfors, Kjell Dahlström	Uppsala Parkering AB	Marie-Louise Lundberg, Kjell Dahlström
Utbildningsnämnden	Magnus Andersson, Berit Danielsson	Uppsala Stadsteater AB	Magnus Andersson, Per Davidsson
Äldrenämnden	Ove Heimfors, Lise-Lotte Argulander	Uppsala Vatten och Avfall AB	Karolina Larfors, Kjell Dahlström
Överförmyndarnämnden	Hans Edlund, Marie-Louise Lundberg	Uppsalahem AB	Hans Edlund, Kjell Dahlström
Namngivningsnämnden	Per Davidsson	Stiftelsen Jälla Egendom	Lise-Lotte Argulander, Kjell Dahlström
Valnämnden	Per Davidsson	Bror Hjorthstiftelsen	Hans Edlund, Per Davidsson
Krisledningsnämnden	Samtliga revisorer	Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB**	Karolina Larfors, Hans Edlund

** tidigare Uppsala kommun Sport- och rekreationsfastigheter AB, Fyrishov AB och Uppsala kommun Förvaltningsfastigheter AB)

2

Omvärldsfaktorer
och utmaningar i
kommunens
verksamheter

SKR:s ekonomirapport

Av SKR:s ekonomirapport som släpptes i oktober år 2021 framgår att SKR bland annat pekar ut tre viktiga områden där staten tillsammans med kommuner och regioner kan genomföra stora satsningar för att klara kommande års utmaningar. Det är satsningar på att **klimatanpassa samhället** och vidta åtgärder för att **minska klimatpåverkan**. Det handlar också om att ställa om välfärden med hjälp av **modern teknik** och genomföra insatser för att **öka sysselsättningen** i grupper som står långt från arbetsmarknaden och som annars riskerar att hamna i långvarig arbetslöshet.

Vidare framkommer också bland annat följande:

- Tack vare konjunkturuppgången och en expansiv finanspolitik **stärks ekonomin** i kommuner och regioner. Det behövs för att ge möjlighet till investeringar i arbete, digitalisering och klimat.
- De nuvarande starka offentliga finanserna gör att det finns utrymme att **förbättra förutsättningarna för välfärden** kommande år.
- SCB:s senaste befolkningsprognos visar en väsentligt **lägre befolkningstillväxt** än i tidigare prognoser. Det är framför allt barn och unga som beräknas minska och befolkningen i arbetsför ålder som ökar långsammare. Personer över 80 år är fortfarande den grupp som ökar snabbast i andel och antal de närmaste tio åren.
- Prognosen pekar därmed fortsatt på att kommuner, regioner och näringsliv kommer att ha **svårt att hitta tillräckligt med arbetskraft** med rätt kompetens framöver samtidigt som gruppen äldre har stora behov av välfärd
- SKR ser även att det behövs **långsiktiga investeringar** för att både kunna **klimatanpassa samhället** till pågående klimatförändringar och ställa om för att minska klimatpåverkan. Det krävs också mer grundliga analyser av klimatförändringarnas ekonomiska konsekvenser samt klarhet i ansvaret för såväl åtgärder som finansiering.
- [Länk till ekonomirapporten](#)

Kommunövergripande utmaningar - nationellt

I SKR:s ekonomirapport framkommer att vi har sett en uppgång i ekonomin. Redan tidigare hade kommunerna och regionerna ansträngda ekonomier som också påverkats av coronapandemin. Trots rekordår mot bakgrund av riktade statsbidrag kommer ekonomin att bli ansträngd framåt. Mot den bakgrunden kommer det att ställas än högre krav på kontrollen av behov i relation till tillgängliga resurser. En fungerande ekonomistyrning är avgörande liksom uppsiktsplikt och ägarstyrning. Samtidigt ställs krav på att grundläggande processer såsom verkställighet av beslut samt ordning, reda och kontroll.

Nedan följer några övergripande rubrikområden där vi ser kommunövergripande utmaningar för kommunsektorn som helhet:

- **Ekonomistyrning**
- **Kommunstyrelsens uppsiktsplikt**
- **Ägarstyrning**
- **Verkställighet av beslut**
- **Statsbidrag**
- **Kompetensförsörjning**
- **Agenda 2030 och hållbarhetsaspekter i verksamheten**
- **IT-styrning**
- **Krisberedskap**
- **Kommunens hantering av konsekvenserna av covid-19 pandemin**
- **Styrning och intern kontroll av kommunkoncernens interna transaktioner**
- **Informationssäkerhet**
- **Digitalisering**
- **Barnkonventionen som lag**
- **Föreningsbidrag**
- **Förebyggande arbete mot mutor och korruption**

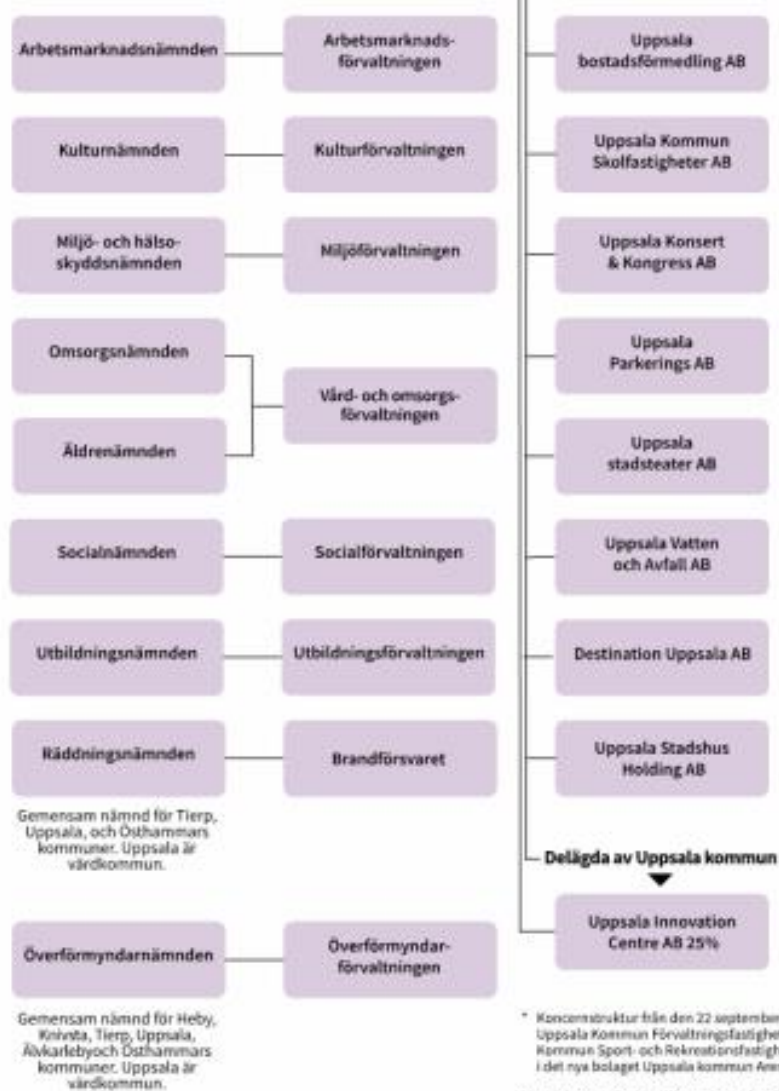
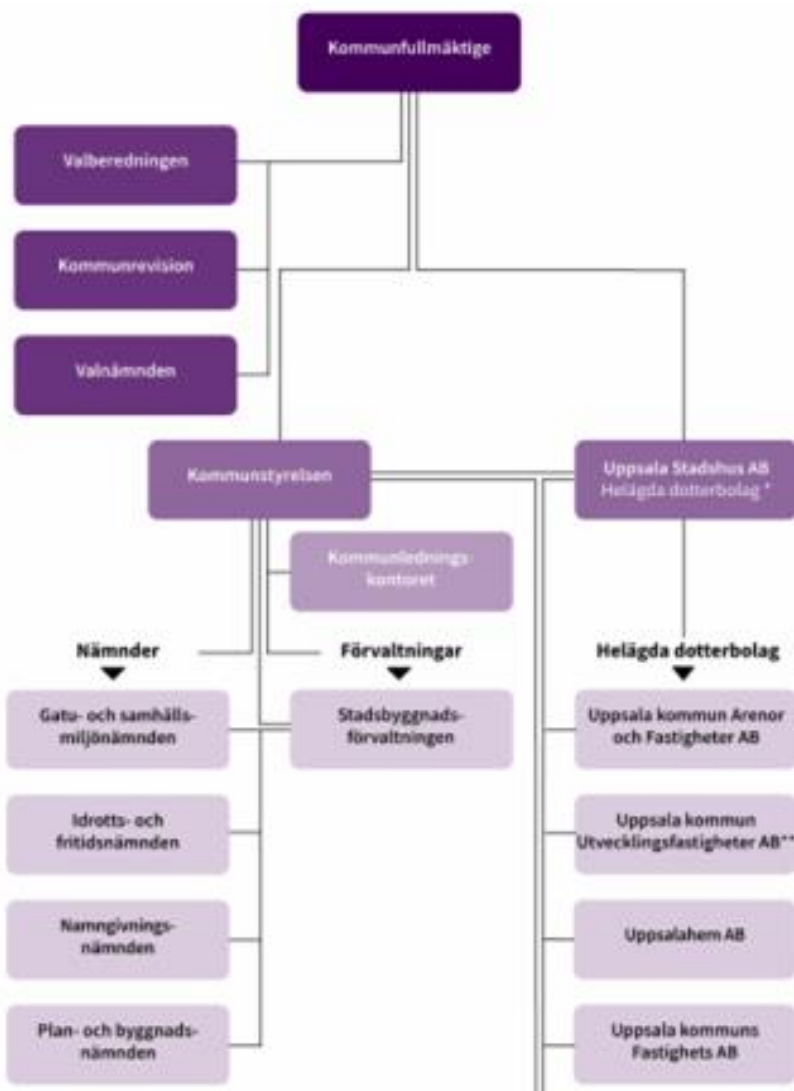
Kommunövergripande utmaningar - nationellt

- **Visselblåsarfunktionen**
- **Likvärdighet**
- **Styrning och utveckling av utbildningen**
- **Implementering av ändrade läroplaner och kursplaner hösten 2022**
- **Långsiktig planering av förskole-/skolstruktur**
- **Vuxenutbildningen**
- **Framtidens äldreomsorg**
- **Biståndsbedömning inom hemtjänsten**
- **Utredningstider för ärenden barn- och unga**
- **Barn som riskerar fara illa**
- **Ekonomiskt bistånd till följd av arbetslöshet**
- **Uppföljning av placerade barn och unga**
- **Styrning och ledning av handläggning inom LSS-verksamheten**
- **Underhåll av fastigheter, gator och vägar samt VA**
- **Planering och genomförande av bygg- och anläggningsprojekt (upphandling)**
- **Styrning och ledning av exploateringsverksamhet**
- **Lokalförsörjningsprocessen och kopplingen till detaljplaneprocessen**
- **Myndighetsutövning bygglov**
- **Investeringsprocessen**
- **Klimatanpassning i fysisk planering**
- **Lönehantering**
- **Bisysslor**
- **Leverantörsregister/leverantörsutbetalningar**
- **Inköp hantering av avtal**

3

Riskområden inom
verksamheterna

Politisk organisation

* Koncernstruktur från den 22 september 2021 då Fyrishov AB, Uppsala Kommun Förvaltningsfastigheter AB och Uppsala Kommun Sport- och Rekreativfastigheter AB fusionerades i det nya bolaget Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB.

** Tidigare AB Uppsala Kommuns Industrihus.

Kommunfullmäktiges vision och inriktningsmål

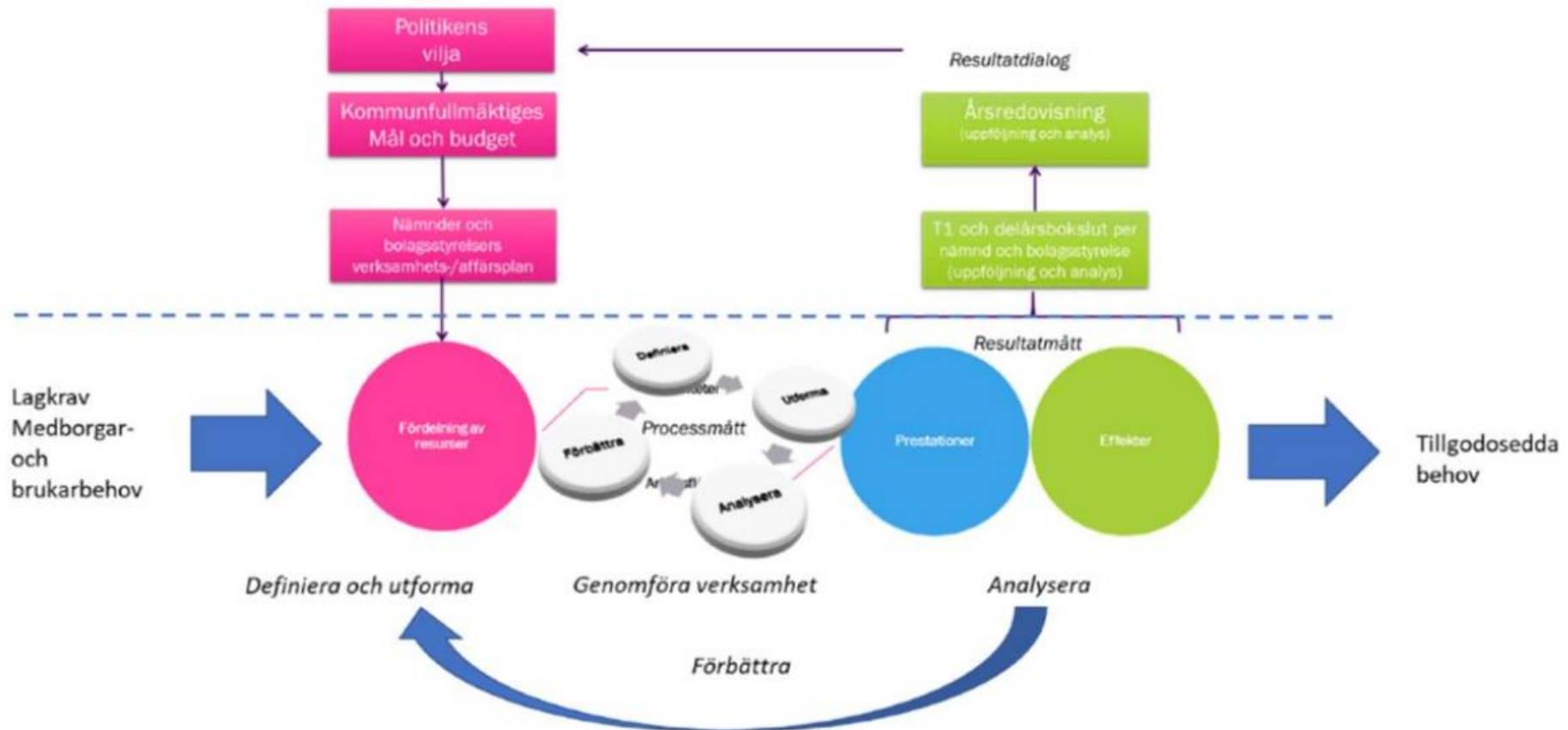
Kommunfullmäktige har fastställt följande nio inriktningsmål som styr kommunens arbete och bildar tillsammans kommunens vision:

- Inriktningsmål 1** Uppsala kommun ska ha en jämställd och hållbar ekonomi
- Inriktningsmål 2** Uppsala ska vara tryggt och attraktivt att leva, verka och vistas i
- Inriktningsmål 3** Uppsalas stad och landsbygd ska växa genom ett hållbart samhällsbyggande
- Inriktningsmål 4** Uppsala ska vara jämlikt och inkluderande med goda förutsättningar för folkhälsa och livskvalitet
- Inriktningsmål 5** Uppsalas invånare ska ha bostad och arbete
- Inriktningsmål 6** Uppsalas alla barn och elever ska klara sin utbildning, nå sin gymnasieexamen och utmanas i sitt lärande
- Inriktningsmål 7** Uppsala ska vara en äldrevänlig kommun och invånare med funktionsnedsättning ska uppleva trygghet, frihet och tillgänglighet
- Inriktningsmål 8** Uppsalas invånare, organisationer och näringsliv ska vara delaktiga i att utforma samhället
- Inriktningsmål 9** Uppsala kommuns medarbetare ska ha bra arbetsvillkor och kan med hög kompetens möta Uppsala

Varje inriktningsmål förstärks med tidsbegränsade uppdrag, som antingen är riktade till specifika nämnder/styrelsen eller gäller för alla. För att kunna följa kommunkoncernens utveckling mot målbilden kopplas kommunövergripande indikatorer till varje inriktningsmål.

Målen i Agenda 2030 är integrerade i de nio inriktningsmålen. Tillsammans sätter de fokus på ett gott liv i ett hållbart samhälle och en modern kommun.

Budget år 2021- Uppsala kommuns styrmodell inkl systematisk kvalitetssäkring

Budget år 2022- Kommunbidrag/nämnd

Totalt kommunbidrag per nämnd			
Belopp i tusental kronor	Budget 2022	Plan 2023	Plan 2024
Utbildningsnämnden	5 724 096	5 897 092	6 055 207
Arbetsmarknadsnämnden	839 375	841 158	847 168
Socialnämnden	863 378	864 544	870 720
Omsorgsnämnden	1 841 422	1 886 431	1 935 802
Äldrenämnden	2 035 129	2 109 001	2 195 508
Kulturnämnden	414 934	419 075	433 342
Idrotts- och fritidsnämnden	362 212	376 094	407 251
Gatu- och samhällsmiljönämnd	558 532	562 575	609 231
Plan- och byggnadsnämnden	87 637	85 682	90 032
Namngivningsnämnden	1 863	1 874	1 888
Räddningsnämnden	184 075	190 146	192 707
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	30 488	29 434	29 117
Överförmyndarnämnden	21 771	21 993	21 985
Kommunstyrelsen	667 571	602 824	626 503
Valnämnden	10 654	973	10 700
Kommunbidrag inkl nivåpåverkande beslut och tidsbegränsade satsningar	13 643 137	13 888 896	14 327 161

Budget år 2022-2024 - Investeringar per kategori

Investeringsbudget nämnder per investeringskategori			
Belopp i miljoner kronor	2022	2023	2024
Markförvärv	336,0	100,0	100,0
Verksamhetsfastigheter	108,9	68,3	68,1
- varav fastighetsförvärv	5,0	5,0	5,0
- varav underhåll och nybyggnation	103,9	63,3	63,1
Infrastruktur	408,7	488,0	461,7
- varav park-barn-natur-biologisk mångfald	47,3	73,3	79,1
- varav stadsutveckling stråk - förbindelser	189,8	249,5	226,6
- varav stadsutveckling allmän plats	43,6	40,6	36,8
- varav gång- och cykelfrämjande åtgärder	59,0	56,0	60,7
- varav hållbart resande - mobilitet	31,5	30,1	23,0
- varav teknik och miljöutveckling	37,5	38,5	35,5
- varav kapacitetsstark kollektivtrafik	0,0	3,8	192,3
Maskiner och inventarier	131,0	134,7	145,9
IT	37,1	40,5	33,3
Offentlig konst	16,0	15,0	14,0
Summa investeringar nämnder	1 037,6	850,2	1 015,2

Kommunövergripande utmaningar

Nationella såväl som internationella förändringar påverkar Sveriges kommuner. Tydligt i många kommuner är att befolkningen blir äldre och att den demografiska försörjningskvoten, dvs hur många personer varje invånare i arbetsför ålder ska försörja utöver sig själv, ökar. Statistik visar att den demografiska försörjningskvoten i Uppsala kommun är något lägre än genomsnittet av Sveriges kommuner, vilket är positivt.

Tydligt är också att allt fler vill bo i städer, samt att fler och fler kommuner satsar på miljö- och hållbarhetsarbete. Uppsala kommun har dock försämrat sitt miljö- och hållbarhetsarbete enligt Miljöbarometerns kommunranking 2021 och hamnar på plats 75 jämfört med 9 föregående år och plats 12 året dessförinnan. Statistiken visar också att kommunen har en högre tätortsgrad i förhållande till andra kommuner.

Uppsala kommun 2021

Alla kommuner 2021

Demografisk försörjningskvot

0,65

0,89

Tätortsgrad (andel invånare i tätort)

89

76,7

Kommunranking hållbarhetsindex 2020

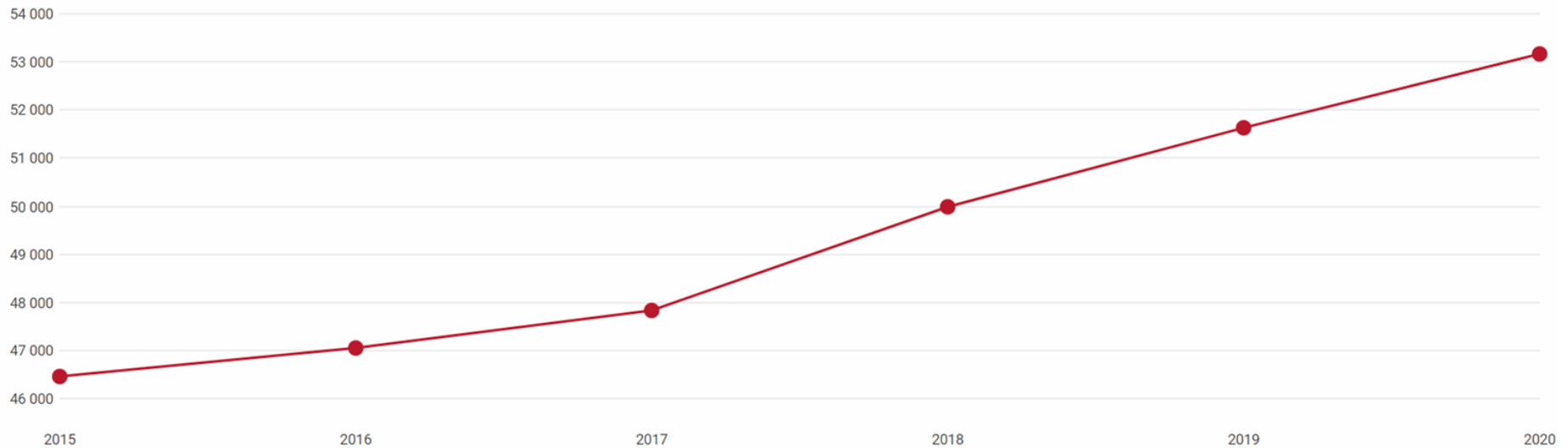
75

(-66 platser jämfört med 2019)

Kommunövergripande utmaningar

Rapporter visar också att kommuner står för allt större ekonomiska utmaningar. Statistik visar att nettokostnaden för verksamheten i Uppsala kommun har ökat sedan 2015.

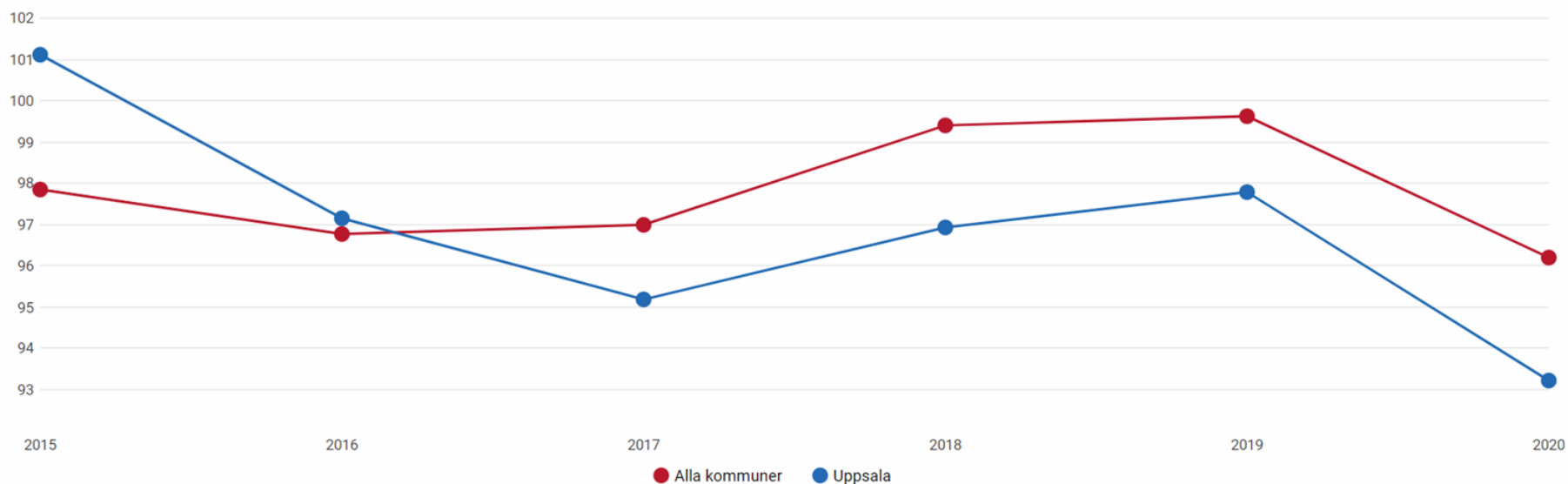
Nettokostnad kommunens verksamhet totalt, kr/inv

Kommunövergripande utmaningar

Statistik visar att nettokostnaden som andel av skatter och generella statsbidrag minskade i Uppsala kommun fram till 2017 i förhållande till nationellt. Därefter har nettokostnaden både ökat och minskat under de senaste åren ment Uppsala ligger under rikssnittet (2020).

Nettokostnad som andel av skatt och generella statsbidrag kommun, (%)

Kommunövergripande utmaningar

- Den **demografiska utvecklingen** och dess inverkan på efterfrågan av välfärden har varit hög de senaste åren och fortsätter att vara en stor utmaning för Uppsala kommun. De närmaste åren kommer Uppsalas befolkningssammansättning att förändras med allt fler yngre och äldre. Barn och ungdomar i skolåldern och antalet personer i åldern 80 år och äldre förväntas öka i snabbare takt än antalet personer i åldern 19–64 år. De senaste åren har befolkningen i Uppsala ökat i högre takt än tidigare vilket innebär att demografiska behoven kommer att öka i större omfattning än det gjort tidigare.
- Kommunen liksom samhället i stort har en stor utmaning framför sig den närmaste tiden att **under den pågående pandemin bli hantera de uppskjutna behoven**. Pandemin har inneburit en förskjutning av behoven, en välfärdsskuld, i synnerhet inom välfärdsverksamheterna på motsvarande sätt som vårdskulden uppstått inom regionerna. Kostnaderna riskerar därför att öka när dessa uppdämda behov realiseras
- Uppsala kommun står inför utmaningar att bryta en oroväckande utveckling när det gäller **tryggheten i samhället**.
- Att Uppsala kommun ska **växa hållbart** är även en viktig utmaning för kommunen.
- **Barnkonventionen som lag** - Kommunen har ett långtgående ansvar att implementera barnkonventionen i enlighet med lagen. När barnkonventionen nu är lag är det en risk att kommunen inte vidtagit åtgärder för att förbereda sig och saknar en tydlig styrning och uppföljning utifrån ett barnrättsperspektiv.

Kommunövergripande risker

Lokalförsörjning - Den demografiska utvecklingen i kommunen ställer krav på att det finns en långsiktig planering i kommunen avseende lokalbehovet både vad gäller skolor och äldreomsorg. Detta är ett område som berör hela kommunkoncernen för att finna ett optimalt lokalutnyttjande.

Framtunga investeringar - Uppsala växer och kräver stora investeringar i den kommunala infrastrukturen som till stor del finansieras med lån. Det medför att låneskulden ökar och att drift- och kapitalkostnaderna gör anspråk på större del av kommunens resurser. En stor del av investeringarna är framtunga vilket innebär att kostnaderna kommer långt innan intäkterna som följer av den ökade befolkningen. Höjt ränteläge eller försenad inflyttning kan leda till betydande ekonomisk risk.

Samordning av fastighetsdrift - i september 2021 samordnades kommunens fastighetsdrift i ett nytt verksamhetsdrivande bolag; Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB. Det finns en risk att en stor omorganisation kommer att påverka de befintliga verksamheterna och kommuninvånare, föreningar och hyresgäster upplever störning.

Demografisk utveckling - de närmaste åren kommer Uppsalas befolkningssammansättning att förändras främst med allt fler äldre. Barn och ungdomar i skolåldern och antalet personer i åldern 80 år och äldre förväntas öka i snabbare takt än antalet personer i arbetsför ålder.

Styrning och kontroll av interna transaktioner - I samband med interna transaktioner inom kommunkoncernen åligger det kommunen att agera i enlighet med en rad olika lagar. För att kunna uppnå en ändamålsenlig regelefterlevnad är det av stor vikt att kommunen/regionen har interna styrdokument och riktlinjer för hur interna transaktioner får genomföras. Av vikt är även att förtroendevalda och tjänstepersoner har tillräckligt god kännedom om den lagstiftningsmiljö de agerar inom, samt att det finns en tydlig ansvarsfördelning i organisationen.

Vi har en fortsatt pågående pandemi - Sverige har lyckats nå en hög vaccinationsgrad och de ekonomiska konsekvenserna av covid-19 är i nuläget svåra att överblicka men en viktig utmaning framgent är att återanpassa verksamheterna till normalläge och samtidigt hantera de uppskjutna behov som finns inom välfärdstjänsterna.

Ökad otrygghet - Uppsala kommun står inför utmaningen att bryta en oroväckande utveckling när det gäller tryggheten i samhället. Detta manifesteras inte minst i ökande orosanmälningar och allt större behov av insatser från socialtjänsten.

Miljö och hållbarhet - Samtidigt som kommunen växer är det väsentligt att det sker på ett hållbart vis. Uppsala kommun står inför en utmaning att växa hållbart över tid inom samtliga hållbarhetsaspekter

Riskområden per styrelse/nämnd

Revisionen har genomfört en riskanalys över samtliga verksamheter som bedrivs i kommunkoncernen. Nedan redovisas ett antal utmaningar och risker för KS och nämnderna för revisorerna att följa under år 2021. Riskanalysen bakom dessa utmaningar och risker kopplat till detta kommer sedan att framgå av de projektplaner som upprättas i de fall området blir föremål för en fördjupad granskning.

Kommunstyrelsen:

- Kompetensförsörjning
- Återgång efter pandemin
- Demografisk utveckling
- Investeringsprocessen
- Ökad otrygghet
- Agenda 2030
- Sjukfrånvaro
- Uppsalapaketet

Arbetsmarknadsnämnden:

- Ekonomiskt bistånd
- SFI
- Vuxenutbildningen
- Etablering och samverkan

Gatu- och samhällsmiljönämnden:

- Ekonomistyrning
- Kompetensförsörjning
- Digitalisering
- Underhåll

Idrotts- och fritidsnämnden:

- Jämlikhet, jämställdhet, inkludering
- Pandemins effekter
- Lokalförsörjningsprocessen

Kulturnämnden:

- Lokalförsörjning
- Digitalisering
- Diskriminering, jämlikhet och inkludering
- Ökad otrygghet

Miljö- och hälsoskyddsnämnden:

- Strategiskt arbete med vattenförsörjning
- Kompetensutveckling
- Arbete med social oro och illegal verksamhet
- Tillsynsarbetet
- Digitalisering

Omsorgsnämnden:

- Budget i balans
- Teknisk avancerad hälso och sjukvård
- Pandemins effekter
- Lokalförsörjning
- Digitalisering

Riskområden per styrelse/nämnd

Plan- och byggnadsnämnden:

- Bygglövshantering
- Digitalisering
- Bostadsanpassningsbidrag
- Klimatanpassning i fysisk planering

Socialnämnden:

- Ekonomistyrning
- Pandemins effekter
- Variation i utbetalda medel
- Ökad psykisk ohälsa bland unga
- Förebyggande arbete

Utbildningsnämnden:

- Undervisningsskuld
- Digitalisering
- Långsiktig planering av förskole- och skolstruktur
- Likvärdig skola
- Lokalkostnader

Äldrenämnden:

- Ekonomistyrning
- Kompetensförsörjning t ex bemanning av sjuksköterskor
- Biståndsbedömning inom hemtjänsten
- Verksamhetsuppföljning inom hemtjänst

GEMENSAMMA NÄMNDER

Räddningsnämnden: räddningstjänsten i Tierps, Uppsala och Östhammars kommuner

- Kompetensförsörjning
- Krisberedskap
- Oberäknelig väderlek

Överförmyndarnämnden: överförmyndarverksamheten i Uppsala, Tierp, Östhammar, Knivsta, Älvkarleby, Heby, Enköping och Håbo.

- Arkivhantering och allmänna handlingar

Tidigare genomförda granskningar

Granskningar 2019

- Mål- och resultatstyrning
- Uppföljning tidigare granskningar
- Etablering & Integration
- Bostadsförsörjning, hållbarhet
- Plan-, mark- och exploateringsverksamhet
- Klimatanpassning
- Förstudie - Barnkonventionen
- Intern kontroll
- Nämndernas nettokostnader
- Idrotts- och fritidsnämnden
- IT-säkerhet
- Bisysslor
- Lönehantering
- Funktionsnedsatta, delaktighet
- LSS, kultur- och fritidsverksamheter

Granskningar 2020

- Granskning av verkställighet av KF-beslut
- Granskning av uppföljning insyn privata utförare
- Granskning av skolplikt och rätten till utbildning
- Granskning av strategisk kompetensförsörjning
- Granskning av överförmyndarnämndens verksamhet
- Granskning av delårsrapport 2020
- Uppföljningsgranskning - effekter av kommunrevisionens fördjupade granskningar
- Förstudie om arbetet med införandet av GDPR inom Uppsala kommun
- Granskning av brandskydd inom äldreomsorgen
- Granskning av styrning och utveckling - grundskolan
- Granskning av ärenden inom individ- och familjeomsorgens barn-ungdomsvård
- Granskning av ekonomistyrning inom socialnämnden och omsorgsnämnden
- Granskning om motverka, förhindra, hantera hot och våld mot anställda
- Granskning av klimatanpassning i fysisk planering
- Effekter av kommunrevisionens fördjupade granskningar år 2017 och 2018
- Granskning av elevhälsan inom gymnasieskolan
- Granskning av kommunens nuvarande visseblåsarfunktion
- Granskning av intern kontroll i löneprocessen
- Granskning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Tidigare genomförda granskningar

Granskningar 2021

- Granskning av leverantörsregister och utbetalningar
- Granskning av kommunens upphandlingar och inköp
- Granskning av digitalisering - policy för digital transformation
- Granskning av strategisk el -och VA-försörjning
- Granskning av det förebyggande arbetet mot jäv, mutor och korruption
- Granskning av lokalförsörjning
- Granskning av framtidens äldreomsorg
- Granskning av ägarstyrning

(Pågående granskningar)

- Granskning av prioritering och samverkan stad/land
- Granskning av näringslivsverksamheten
- Samgranskning med Region Uppsala - förebyggande arbete barn och unga
- Granskning av IT-säkerhet

4

Finansiell revision

Årsredovisning och delårsrapporter – Utgångspunkter för riskbedömning

Granskning av årsredovisning och delårsrapport är ett lagstadgat krav enligt kommunallagen och ska utföras i enlighet med God revisionsred. Syftet är att bedöma om redovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning och revisorerna ska vidare avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om.

Väsentliga risker som kan påverka den finansiella informationen bör vägleda granskningens inriktning och omfattning. Huvuddelen av granskningen bör ske för poster med hög risk och med betydande påverkan på årsredovisningen.

Risikfaktorer kan i huvudsak härledas i tre kategorier:

Erfarenhet från tidigare år.

Specifika risker för kommunen

Omvärldsfaktorer

Fullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Av kommunens delårsrapport framgår en positiv prognos avseende måluppfyllelse för fastslagna finansiella mål. Tabellen nedan visar att samtliga tre finansiella mål prognostiseras att uppnås och att den ekonomiska ställningen för Uppsala kommunkoncern stärks. Bedömningen kommer i årsredovisningen till våren.

Finansiella mål	Målvärde	Utfall 2020	Prognos 2021
Ekonomiskt resultat , kommun	Minst 2 % av skatter, generella statsbidrag och kommunal- ekonomisk utjämning	2,7 %	4,3 %
Soliditet , kommunkoncern, inklusive pensionsåtagande	Soliditeten ska under perioden stärkas, inom ett intervall om 17–19 %	25 %	26 %
Låneskuld per invånare	Skuldutvecklingen ska begränsas och inte öka mer än fem procent årligen.	Minskade med 3,9 %	Beräknas öka med 2,5 %
Balanskravsresultat	intäkter \geq kostnader	305 mnkr	945 mnkr

Kommunens ekonomiska ställning

- Det **ekonomiska resultatet** för kommunkoncernen för perioden januari till augusti är 1 460 (1 430) miljoner kronor, 1 172 (758) miljoner kronor för verksamhet i förvaltning och 283 (655) miljoner kronor för Uppsala Stadshuskoncern.
- För verksamhetsåret 2021 **prognostiseras** ett resultat före skatt om 1 146 (1 589) miljoner kronor för **kommunkoncernen**. När **jämförelsestörande poster exkluderats** beräknas det prognostiserade resultatet före skatt för kommunkoncernen uppgå till 925 (906) miljoner kronor.
- Nämnderna exklusive kommunstyrelsen prognostiserar ett samlat överskott om 96 miljoner kronor. **Underskott prognostiseras för** socialnämnden och idrotts- och fritidsnämnden på 37 respektive 11 miljoner kronor. Miljö- och hälsoskyddsnämnden prognostiseras ett mindre underskott om knappt en miljon kronor. För kommunstyrelsens, utbildningsnämnden, arbetsmarknadsnämnden prognostiseras överskott om 338, 98 respektive 16 miljoner kronor. Äldrenämnden, gatu- och samhällsmiljönämnden, omsorgsnämnden prognostiseras överskott om 10, 8 respektive 7 miljoner kronor. Övriga nämnder prognostiseras en ekonomi i balans.
- Prognosen i delårsrapporten per augusti 2021 visar att i synnerhet **socialnämnden och idrotts- och fritidsnämnden** har utmaningar och behov av effektiviseringar om de ska klara sina uppdrag inom kommunfullmäktiges ramar och inte riskera att gå in i 2021 års verksamhet med en högre nettokostnadsnivå än kommunfullmäktige beslutat.
- Utvecklingen i **Uppsala kommunkoncerns ekonomi påverkas av många faktorer** i såväl den egna verksamheten som i samhällsekonomin. Exempelvis påverkas kommunens ekonomi av utebliven anpassning av verksamheter till följd av förändrade behov vid förändrad demografi, nya löneavtal eller konjunktursvängningar och förändrade förutsättningar för samhällsutveckling och tillväxt.
- På kort sikt påverkas både kostnaderna och intäkterna **av återgången till normalläget efter pandemin och hantera de uppskjutna behoven**. Nu när samhället åter öppnar upp finns en risk för ökade kostnader, i synnerhet för de verksamheter som varit hård drabbade. Nämnderna uppskattar osäkerheterna i sina prognoser till 290 miljoner kronor. **Helårsresultat** bedöms ligga någonstans i spannet mellan 890 och 1 180 miljoner kronor.

Kommunens ekonomiska ställning

Ekonomi	2018	2019	2020
Nettokostnad egentlig verksamhet (kr/inv)	49 903	51 656	53 168
Resultat före extraordinära poster kommunen (kr/inv)	1 904	2 058	4 188
Resultat före extraordinära poster kommunkoncern (kr/inv)	2 818	2 749	6 795
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar, andel (%)	121.1	124.0	188.7
Skulder totalt kommun, kr/inv	70 672	80 160	81 524
Kommunens soliditet inkl. pensionsåtaganden (%)	20.3	20.2	24.0
Kommunkoncernens soliditet inkl. pensionsåtaganden (%)	17.0	19.0	24.6
Årets resultat som andel av skatt & generella statsbidrag kommun, (%)	3.7	3.8	7.4

Väsentliga rutiner och system

Den finansiella informationen i delårsrapport och årsredovisning är en sammanfattning av samtliga händelser under räkenskapsåret. Vid planering av granskningen ingår att bedöma väsentliga risker som kan påverka den finansiella informationen i delårsrapport och årsredovisning. Detta förutsätter kännedom om och granskning av den interna kontrollen i väsentliga rutiner och system.

Kritiska processer

- **Bokslutsprocessen**, väsentlig eftersom den har en direkt påverkan på innehållet i årsredovisningen
- **IT-miljön**, väsentlig eftersom kommunens verksamheter är IT-beroende
- **Löneprocessen**, väsentlig på grund av personalkostnaders storlek samt att det utgör en transaktionsintensiv post där felaktigheter kan få en materiell inverkan på kommunens resultat och ställning
- **Intäktprocessen**, väsentlig på grund av intäkternas storlek och att det finns flera komplexa intäktskällor där felaktigheter kan få en materiell inverkan på kommunens resultat och ställning
- **Investeringsprocessen**, väsentlig på grund av att materiella anläggningstillgångar storlek och där gränsdragningen mellan drift och investering kan få en på kommunens resultat och ställning
- **Inköpsprocessen**, väsentlig på grund av dess omfattning och risk för oegentligheter
- **Redovisning av pensionskuld**, väsentligt på grund av att förändring i avsättning påverkar resultaträkningen
- **Momshantering**, väsentlig på grund av att felaktig hantering kan leda till förtroendeskada men också att kommunen inte erhåller den kompensation den är berättigad till
- **Närståendetransaktioner**, väsentlig på grund av risk för oegentligheter och förtroendeskada
- **Finansiella placeringar**, väsentlig risk då en del kommuner har stora finansiella placeringar och internbanker
- **Exploateringsredovisning**, väsentlig risk då det i kommuner är vanligt förekommande att det finns stora brister på många håll i redovisningen både principiellt och beloppsmässigt gällande exploateringsredovisningen.

5

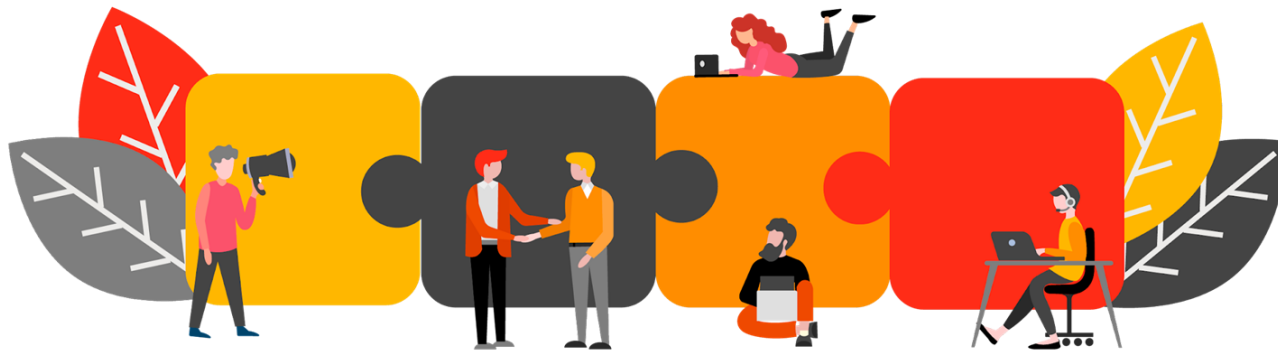
Lekmannarevision

Lekmannarevision

Att vara lekmannarevisor är ett civilrättsligt uppdrag som kan sägas bygga på ett avtal. Lekmannarevisorn är inte en myndighet och inte heller förtroendevald på samma sätt som kommunens revisorer. Eftersom fullmäktige ska utse lekmannarevisorerna blir funktionen ändå i praktiken betraktad och behandlad som en förtroendevald.

- Lekmannarevisorns och yrkesrevisorns uppdrag arbetar sidoordnade och självständigt med sina respektive uppdrag. Uppdragen överlappar delvis varandra – särskilt vid granskningen av bolagets interna kontroll, som båda ska granska och pröva. Det är viktigt för lekmannarevisorerna och yrkesrevisorn att komma överens om hur de ska samverka och hur de ska arbeta i den del där deras uppdrag överlappar varandra.
- Lekmannarevisorerna uttalar sig i en granskningsrapport om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt sätt, om verksamheten sköts på ett från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt samt om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Lekmannarevisorerna kan också redogöra för viktiga iakttagelser och lämna särskilda upplysningar som behöver komma till ägarens kännedom.
- Lekmannarevisorernas uppdrag är definierat i aktiebolagslagen (ABL 10 kap. 3 §).

Källa: SKRs skrift Lekmannarevision i praktiken: Demokratisk granskning av kommunala bolag

Generella risker för kommunens bolag

- Inom bolagskoncernen har eller kommer ett stort antal **antal fastigheter** som idag ägs av flera av kommunens bolag att avyttras. Planering, styrning och genomförande av **försäljningar av fastigheter** inom bolagskoncernen är därför en vital fråga att följa och vid behov granska inom ramen för den samordnade revisionen och lekmannarevisionen. Försäljning av större fastighetsbestånd ställer även stora krav på en omställning av organisationen inom bolagskoncernen och berörda bolag.
- Kommunfullmäktige tog under 2020 beslut om bildandet av ett nytt bolag för fastighetsförvaltning och verksamhetsdrift. Bolagsbildningen pågår nu under 2021 genom bl.a **sammanslagning av flera av koncernens bolag till ett gemensamt bolag**. Planering, styrning och genomförande av sammanslagningen (fusionen) inom bolagskoncernen är därför en vital fråga att följa och vid behov granska inom ramen för den samordnade revisionen och lekmannarevisionen. Sammanslagningen och upprättande av det nya bolaget ställer även stora krav på en omställning av organisationen inom bolagskoncernen och berörda bolag.
- **Ägarstyrning i bolagskoncernen** – moderbolagets roll och ansvarstagande. Bolagens roll i samhällsbyggnadsfrågorna (el, vatten och avfall)
- **Upphandling och inköp** (inklusive i relation till ägarens regelverk). Relativt nya förändringar i upphandlingslagstiftningen berör inköpsverksamheten inom kommunkoncernen.
- **IT säkerhet** mot bakgrund av NIS direktivet. Europaparlamentet antog i juli 2016 ett direktiv för att uppnå en hög gemensam lägstanivå inom cybersäkerhet i unionen. Den organisation som bryter mot förordningen kan få sanktioner upp till 10 miljoner kronor.
- **Infrastrukturen och samordning av denna inom kommunen** och bolagens bidrag till detta.
- Bolagens **investeringsprocesser och finansiering** av kommande investeringar
- Tillämpning av eventuella kommunkoncernövergripande **personalpolitiska direktiv**.
- Hantering av **allmänna handlingar** och efterlevande av **offentlighetsprincipen**.
- Risk för **oegentligheter** inom inköp och leverantörskontakter, samt hantering av förtroendekänsliga poster kopplat till bl a extern och intern representation (inklusive i relation till ägarens regelverk).

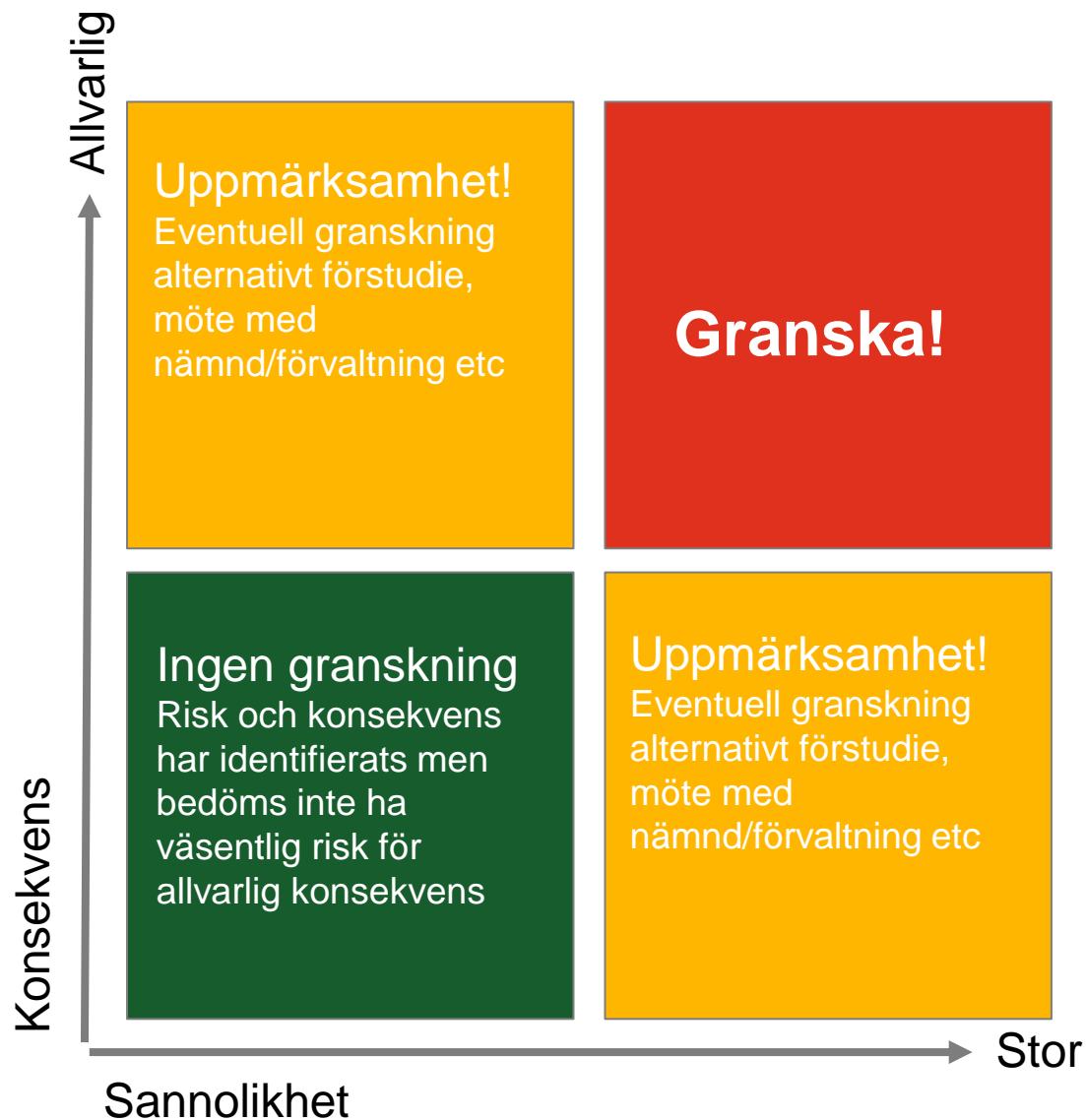
Generella risker för kommunens bolag

- Efterlevnad av eventuella **koncernövergripande policy** avseende så kallade förtroendekänsliga poster (representations -, alkohol- och, resepolicy)
- Uppföljning av kända brister i den **interna kontrollen**.
- **Bisysslor** (i företag som tillämpar kommunala avtal).
- Bolagens implementering och efterlevnad av **GDPR**.
- **Hållbarhetsarbete** utifrån ägarens och lagstiftarens krav.
- Strategisk **kompetensförsörjning**
- Ny **skattelagstiftning** som gäller från 2019 gällande bolags möjligheter att få skattemässiga avdrag för sina räntekostnader.
- Riskhantering syftar till att **förebygga, begränsa och förhindra** att risker drabbar verksamheten. Ett bristfälligt arbete inom området ökar risken för att oönskade händelser inträffar, som i sin tur påverkar bolagets **förmåga att nå fastställda mål**
- Kommunal verksamhet ska vanligtvis bedrivas utifrån kommunallagens **självkostnadsprincip**. Det finns **speciallagstiftning** som anger att viss typ av verksamhet ska bedrivas på **affärsmässig grund**. Med affärsmässig grund menas att verksamheten ska bedrivas med vinstsyfte samt att konkurrens med andra marknadsaktörer ska ske på lika villkor.
- Samordning av **systemupphandlingar inom bolagskoncernen**. Vid genomförda höstmöte framträder en bild där koncernens olika bolag har flera olika ekonomi-, fastighets-, verksamhetssystem m.m. Detta medför att varje enskilt bolag i koncernen behöver ha kompetens och avsätta resurser för att genomföra upphandlingar av dessa system.
- Som en del av det operationella arbetet utifrån en ny digital verklighet måste **cybersäkerhet** och integritet vara en del av den kommunala strategin. Nuvarande tillvägagångssätt för hantering av cyberrisker måste utvecklas till en datadriven och proaktiv riskmodell.
- Ny lagstiftning gällande krav på inrättande av **visselblåsarfunktion** (>50 anställda) under 2021

6

Den fortsatta
planeringen

Riskbedömning

Granskningsförslag utifrån KS, nämnder och bolag

Nedan ges förslag till förstudier, fördjupningsgranskningar samt fördjupade granskningar under år 2022 utifrån revisorernas bedömning i januari år 2022. Förslagen ges utifrån en riskanalys baserad på sannolikhet och möjliga konsekvenser av att en risk inträffar. Under revisionsåret kan andra granskningsområden komma att prioriteras utifrån omvärldsförändringar. Granskningsförslagen redovisas utan inbördes prioriteringsordning.

	Granskningsförslag: fördjupade granskningar och förstudier	Ansvarig nämnd/, KS, bolag	Inriktnings mål
1	Granskning av kommunens hantering av Covid 19 pandemin	Kommunstyrelsen, Utbildningsnämnden, Äldrenämnden	9
2	Granskning av investeringsprocessen	Kommunstyrelsen, Gatu- och samhällsmiljönämnden	1
3	Granskning av kommunens trygghetsskapande åtgärder	Kommunstyrelsen	2
4	Förstudie gällande kommunens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka välfärdsbrott och välfärdsfusk	Kommunstyrelsen, Idrotts- och fritidsnämnden Socialnämnden Omsorgsnämnden	1
5	Granskning av Agenda 2030 och kommunens styrning av hållbarhetsaspekter i verksamheten	Kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden	1,3

Underlag för riskanalys och revisionsplanering

Granskningsförslag utifrån KS, nämnder och bolag

	Granskningsförslag: fördjupade granskningar	Ansvarig nämnd, KS, bolag	Inriktnings mål
6	Granskning av underhåll av gator och vägar	Gatu- och samhällsmiljönämnden	1
7	Granskning av implementeringen av barnkonventionen (inkl uppföljning av förstudie från 2019)	Kommunstyrelsen, Kulturnämnden Idrotts- och fritidsnämnden	2, 6
8	Granskning av effektivitet i kärnverksamheten	Kommunstyrelsen Utbildningsnämnden Äldrenämnden Omsorgsnämnden	1
9	Granskning av turismverksamheten (gemensamt med Regionen)	Destination Uppsala	2,
10	Granskning av LSS-verksamheten	Omsorgsnämnden	4,7
11	Granskning av strategisk kompetensförsörjning avseende chefer	Kommunstyrelsen, Äldrenämnden Omsorgsnämnden	9

7

Kommunrevisionens
budget år 2022

Budget år 2022 kommunrevisionen

Medel till förfogande för granskningsinsatser

Kommunrevisionen har ett budgeterat anslag för år 2022 för revisionens verksamhet på sammanlagt 7,2 mnkr enligt följande:

- Förtroendevalda revisorer, 1,4 mnkr
- Köpta tjänster, 5,2 mnkr
- Eget kontor, 0,4 mnkr
- Ytterligare medel att fördela, 0,2 mnkr

Därutöver tillkommer resurser för lekmannarevisionens grundläggande granskning samt fördjupade granskningsprojekt gällande bolagen